

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 2. prosinca 2024.

Analiza presude

Somorjai protiv Mađarske
zahtjev br. 60934/13

čl. 6. Konvencije – pravo na pošteno suđenje

*Očito neosnovan prigovor podnositelja
da Vrhovni sud nije obrazložio nepodnošenje zahtjeva za prethodnu odluku Sudu EU*

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) zasjedajući u vijeću od sedam sudaca, 28. kolovoza 2018. objavio je presudu kojom je utvrdio da je prigovor zbog povrede prava na pošteno suđenje (članak 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, dalje: Konvencija), jer Vrhovni sud nije obrazložio nepodnošenje zahtjeva za prethodnu odluku Sudu Europske unije (dalje: Sud EU), očito neosnovan.

Podnositelj zahtjeva je od 1995. primao invalidsku mirovinu. Kako je dio radnog staža stekao u Mađarskoj a dio u Austriji visina njegove mirovine je utvrđena na temelju mađarskog zakona o mirovini i na temelju međunarodnog ugovora između Mađarske i Austrije. Dana 1. svibnja 2004. Mađarska je pristupila Europskoj uniji (dalje: EU), te je tada u odnosu na nju stupila na snagu Uredba Vijeća (EEZ) br. 1408/71 od 14. lipnja 1971. o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe i njihove obitelji koji se kreću unutar Zajednice (dalje: Uredba). Podnositelj je na temelju Uredbe zahtijevao da se njegovo pravo na mirovinu utvrđeno prije pristupanja Mađarske EU-u revidira. Postupak za revidiranje prava na mirovinu trajao je oko sedam godina, te je tijekom istog iznos mjesečne mirovine podnositelja gotovo udvostručen. Predmet je u više navrata vraćan na niži stupanj radi ponovnog odlučivanja, iznos mjesečne mirovine je u više navrata mijenjan, te je tijekom postupka bilo sporno treba li se podnositelju isplatiti razlika mirovine za čitavo razdoblje od dana pristupanja Mađarske EU-u, ili tek za razdoblje za koje podnositeljevo potraživanje nije zastarjelo. Vrhovni sud je u reviziji naveo da se domaće pravo treba tumačiti u skladu s pravom EU-a, da je relevantna odredba Uredbe imala izravan učinak, da ograničavanje isplate mirovine zastarnim rokom predstavlja ograničenje prava koje je zabranjeno Uredbom i da je prvostupanjski sud povrijedio načela primata i učinkovitosti prava EU-a. U reviziji nije predlagao da Vrhovni sud podnese zahtjev za prethodnu odluku Sudu EU, već je zahtijevao da se odredba Uredbe pravilno primijeni. Ipak, tvrdio je da je prvostupanjski sud povrijedio (sadašnji) članak 267. Ugovora o funkcioniranju europske unije (dalje: UFEU), bez obrazlaganja te tvrdnje. Vrhovni sud je potvrdio presudu prvostupanjskog suda te obrazložio da Uredba uređuje samo stjecanje prava na mirovinu, ali ne i isplatu mirovine. Utvrdio je da je podnositelj zaista stekao pravo na uvećanu mirovinu te da tog prava ne može biti lišen. Ipak, bilo je moguće ograničiti isplatu te mirovine, u skladu s zastarnim rokom od 5 godina. Stoga nije bilo sukoba između domaćeg zakona o mirovini (koji uređuje isplatu mirovine) i Uredbe (koja uređuje stjecanje prava na mirovinu). Vrhovni sud nije odgovorio na prigovor zbog povrede članka 267. UFEU-a. Podnositelj je podnio i zahtjev

Ustavnom sudu, navodeći da je domaći zakon o mirovini u sukobu s pravom EU, a Ustavni sud je odbacio taj zahtjev, tvrdeći da nije nadležan odlučivati o sukobu između domaćeg prava i prava EU.

Podnositelj je prigovorio pred Europskim sudom da mu je povrijeđeno pravo na pošteno suđenje zbog toga što domaći sudovi nisu uzeli u obzir pravo EU koje se odnosilo na njegov predmet i koje je propisivalo obvezu da domaći sud najviše instance podnese zahtjev za prethodnu odluku Sudu EU-a, kao i obvezu da obrazloži nepodnošenje takvog zahtjeva.

Prigovor podnositelja da je Vrhovni sud pogrešno tumačio pravo EU-e, Europski sud je odbacio kao nespojiv *ratione materiae* s odredbama Konvencije. Naime, Europski sud nije nadležan za tumačenje prava EU – za to su nadležni Sud EU kao i domaći sudovi, kao sudovi Unije.

U odnosu na prigovor podnositelja da Vrhovni sud nije obrazložio razloge nepodnošenja zahtjeva za prethodnu odluku Sudu EU-a, Europski sud je naglasio da Konvencija ne jamči pravo da domaći sud predmet uputi drugom tijelu radi donošenja prethodne odluke. Ipak, kada takav mehanizam postoji, odbijanje podnošenja zahtjeva od strane domaćeg suda može ugroziti poštenje postupka. To će posebno biti tako kada je odbijanje arbitrarno, odnosno kada:

- 1) je do odbijanja došlo iako pravila ne dopuštaju iznimke ili alternative podnošenju zahtjeva za prethodnu odluku,
- 2) se odbijanje temeljilo na razlozima različitim od onih koji su propisani, i
- 3) odbijanje nije propisno obrazloženo u skladu s pravilima domaćeg prava.

Europski sud je ponovio opća načela u pogledu obveze domaćih sudova najviše instance da obrazlože svoju odluku o nepodnošenju zahtjeva za prethodnu odluku Sudu EU-a, sažeta u predmetu [*Ullens de Schooten i Rezabek*](#), br. 3989/07 i 38353/07, st. 56.-62., 20. rujna 2011.

Istaknuo je da domaći sudovi najviše instance moraju obrazložiti zašto smatraju da nije nužno podnijeti zahtjev za prethodnu odluku Sudu EU-a. Konkretnije, moraju obrazložiti zašto smatraju da je riječ o jednoj od iznimkama utvrđenih presudom Suda EU-a u predmetu [*CILFIT*](#), C-283/81 od 6. listopada 1982. Te iznimke od obveze domaćih sudova najviše instance da upute zahtjev za prethodnu odluku Sudu EU-a su:

- 1) Postavljeno pitanje nije bitno za donošenje odluke u predmetu.
- 2) Dotična odredba prava EU-a već je bila predmet tumačenja Suda EU-a („*acte éclairé*”).
- 3) Pravilna primjena prava EU-a se toliko očito nameće da ne ostavlja mjesta nikakvoj razumnoj sumnji („*acte clair*”).

Podnositelj je u skladu s domaćim pravom trebao podnijeti potpunu i razumljivu reviziju, istu detaljno obrazložiti, navodeći konkretnu povredu prava i okolnosti na kojima se ona temelji, bez upućivanja na prethodne podneske, a Vrhovni sud je bio ovlašten preispitivati predmet samo u granicama revizije koja mu je podnesena.

Europski sud je utvrdio da podnositelj u svojoj reviziji Vrhovnom sudu nije predlagao da isti podnese zahtjev Sudu EU-a, niti je obrazložio zašto smatra da je prvostupanjski sud povrijedio članak 267. UFEU-a. U takvim okolnostima je manjak obrazloženja Vrhovnog suda u odnosu na navode podnositelja usklađen s odredbama domaćeg postupovnog prava koje uređuje postupak povodom revizije pred tim sudom.

Iako u skladu s praksom Suda EU nije potrebna inicijativa stranke da bi sud najviše instance podnio zahtjev za prethodnu odluku Sudu EU-a, samo je taj domaći sud nadležan, na temelju svih okolnosti slučaja, utvrditi je li nužno podnositi zahtjev za prethodnu odluku. U konkretnom predmetu Vrhovni sud je smatrao da ne postoji sukob između domaćeg zakona o mirovini i Uredbe pa da nije nužno podnijeti zahtjev za prethodnu odluku.

U tim okolnostima Europski sud je utvrdio da odluka Vrhovnog suda Mađarske o neupućivanju zahtjeva za prethodnu odluku Sudu EU-a nije bila arbitrarna. Također, Europski sud je utvrdio da obrazloženje presude Vrhovnog suda, koje nije sadržavalo razloge o potencijalnom podnošenju zahtjeva za prethodnu odluku, nije bilo arbitrarno. Stoga je odbacio zahtjev podnositelja kao očito neosnovan.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2024. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava